

Názov: “Advent” revolúcie

Pre koho je učebná figúra určená? 9. ročník ZŠ

Tematický celok: Československo za železnou oponou

Cieľ: Analyzovať predrevolučné obdobie

Esencia témy pre dnešok: Vzopretie sa ľudí proti situácií, v ktorej viac nechcú žiť

Výkonový a obsahový štandard v súlade s iŠVP: zdokumentovať prejavy totality, pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia, sviečková manifestácia, nežná revolúcia

Postup práce:

S učebnou figúrou môžu žiaci pracovať samostatne (počas dištančného vyučovania) alebo prezenčne (s pomocou interaktívnej tabule a pod vedením učiteľa).

Žiaci zisťujú, ktoré hlavné udalosti a osoby sa pričínili na tzv. “otepl’ovaní” politickej situácie vo východnom bloku. Postupne si otvárajú odkazy a čítajú si informácie o jednotlivých udalostiach tohto obdobia tzv. adventu revolúcie. Na poradi nezáleží, každý žiak/ učiteľ si môže vybrať, ktorými udalosťami začne.

Zoznam:

- Rozšírenie boju proti komunizmu
 - Text pri zakliknutí “+”: *Čas medzi 1985 a 1989 nazval slovenský historik Dušan Kováč “adventom” nežnej revolúcie. Boj proti komunizmu už nebol len záležitosťou úzkeho okruhu v Prahe, ale rozširoval sa medzi obyčajných ľudí v Česku aj na Slovensku.*
 - Možná diskusia na prezenčnej hodine: Prečo práve “advent” revolúcie? Aké sú spoločné znaky typického predvianočného adventu a tohto predrevolučného adventu?
- Diskusia o nových pomeroch
 - Text pri zakliknutí “+”: *Východný blok sa tak rozdelil na tzv. reformnú časť tvorenú Maďarskom, Poľskom a samotným Sovietskym zväzom; a na konzervatívne krídlo, kde okrem Československa môžeme zaradiť NDR, Bulharsko a Rumunsko. Opozícia síce narastala aj v týchto krajinách, ale bola veľmi prísne kontrolovaná a potláčaná.*
 - Aktivita: Po zakliknutí bubliny sa otvorí mapa Európy z roku 1980. Na prezenčnej hodine môžu žiaci naznačiť hranice východného bloku a zasadiť tak dané udalosti do priestoru.
 - Možná je aj diskusia vedená učiteľom/ učiteľkou o tom, ako sa situácia vyvíja v ostatných komunistických krajinách (Poľsko, NDR, Maďarsko, Rumunsko, Sovietsky zväz).
- Michail Gorbačov

- Text pri zakliknutí “+”: *Za začiatok pádu komunistického režimu sa dá považovať rok 1985, keď sa do funkcie generálneho tajomníka ÚV KSSZ dostal Michail S. Gorbačov. Ako nový najsilnejší muž v krajine mal možnosť priniesť zmenu. Jeho cieľom bola reforma režimu za účelom posilnenia “nového” socializmu a odklonu od Brežnevovej doktríny. Nechcene však spôsobil pád komunizmu v celom východnom bloku.*
- Diskusia: Krátke porovnanie, ako sa vedenie krajiny správalo v Československu s tým, ako sa správal Gorbačov v ZSSR. Porovnanie Michaila Gorbačova a Gustáva Husáka, ich vek, ako dlho sú vo svojej funkcii a nakoľko sú naklonení zmenám. (Na vyhľadávanie informácii môžu žiaci používať internet.)
- “Glasnosť a perestrojka”
 - Po rozkliknutí “+” sa dostaneme ku krátkemu predstaveniu termínov “glasnosť a perestrojka”, ktorú si žiaci na hodine spoločne prečítajú.
 - Po zakliknutí “preview” sa žiaci dostanú k videu, ktoré ďalej rozvíja tieto termíny. Je to však len dobrovoľné, keďže video je po anglicky.
- Prejav Ronalda Reagana
 - Text pri zakliknutí “+”: *V roku 1987 predniesol americký prezident Ronald Reagan silný **prejav** pred Brandenburskou bránou a nabádal k “zrúteniu steny” čím ešte viac otriasol základmi Sovietskeho zväzu.*
 - V texte je hrubo vyznačené slovo “prejav”, ktoré je odkazom na video z prejavu Ronalda Reagana. Video stačí pustiť od 1:12. Učiteľ si so žiakmi môže spoločne preložiť a bližšie vysvetliť nasledujúci citát z prejavu:
 - Mr. Gorbachev, if you seek peace, if you seek prosperity for the Soviet Union and Eastern Europe, if you seek liberalization; come here to this gate. Mr. Gorbachev, open this gate. Mr. Gorbachev, tear down this wall!
 - Pán Gorbačov, ak si prajete mier, ak si prajete prosperitu pre Sovietskú úniu a východnú Európu, ak túžite po liberalizácii; prídte k tejto bráne. Pán Gorbačov, otvorte túto bránu. Pán Gorbačov, zberte túto stenu!
- Tri silné postavy
 - Text pri zakliknutí “+”: Ronald Reagan, Margaret Thatcher a Ján Pavol II. boli silné postavy, ktoré sa stavali kriticky ku komunizmu a vykonávali reálne kroky proti jeho existencii.
 - Aktivita: Žiaci si spoločne vysvetlia, kto sú tieto dôležité postavy. Pri vyhľadávaní informácií o nich môžu používať internet na svojich mobiloch. Nájdené informácie o danej osobe si spoločne zapisujú na tabuľu k menu danej osobnosti.
- Sviečková manifestácia (odporúčam sa venovať tejto udalosti ako poslednej)
 - Text pri zakliknutí “+”: *Na Veľký piatok 1988 (25. marec) sa uskutočnila **Sviečková manifestácia** v Bratislave. Ľudia držali v rukách sviečky ako symbol nádeje a svetla, spievali pápežskú hymnu a modlili sa. Bola to prvá verejná protirežimová akcia v Československu od roku 1968 a mala kľúčový význam. Túto pokojnú udalosť vedenie štátu potlačilo veľmi násilným spôsobom - nájazdmi áut Verejnej bezpečnosti, bitím, zatýkaním a vodnými delami. Akcia v*

jednej časti krajiny však povzbudila akcie aj v iných častiach krajiny a revolučná atmosféra v Československu naberala na obrátkach.

- V texte je hrubo vyznačené slovné spojenie “Sviečková manifestácia”, ktoré je odkazom na video z tejto udalosti. Po pozretí videa (nemusí sa pozrieť celé), žiaci povedia, aké z neho majú pocity.

Bonusová aktivita: Žiaci sa môžu vrátiť na časovú os a zakliknúť si Bratislavskú lýru. Po prečítaní krátkeho textu si môžu (ak ešte ostáva čas) vypočuť príhovor Joan Baez a pieseň, ktorú zaspieval Ivan Hoffman.

Možné varianty a modifikácie: skupinovo prezenčne pomocou interaktívnej tabule pod vedením učiteľa / samostatne počas dištančného vyučovania (skrátaná verzia, bez dodatočných aktivít a diskusií, ktoré prebiehajú na prezenčnej hodine)

Zdroje:

Knížné:

BALUN, Peter - STREŠŇÁK, Gábor. November. Očami ŠtB a ulice. Bratislava : Ústav pamäti národa, 2009. 263 s. ISBN 978-80-89335-22-0.

JANČURA, Mikuláš - ŠNIEŽKO, Alžbeta. Prvý dotyk so slobodou. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2021. 130 s. ISBN 978-80-8152-986-3.

KOVÁČ, Dušan - KRATOCHVÍL, Viliam - KAMENEC, Ivan - TKADLEČKOVÁ, Herta. Pátrame po minulosti - dejepis pre 9. ročník ZŠ a 4. ročník gymnázia s osemročným štúdiom. Bratislava : Orbis Pictus Istropolitana, 2012. 128 s. ISBN 978-80-8120-189-9.

KRATOCHVÍL, Viliam. Metafora stromu ako model didaktiky dejepisu. Bratislava : Raabe, 2019. 270 s. ISBN 978-80-81403-65-1.

Časopisecké:

VALEŠ, Lukáš. Nebyla to jenom Praha - podíl obyvatel Českých a Slovenských měst a regiónů na pádu komunistického režimu. In Historický časopis. ISSN 0018-2575. 2018, roč. 66, č. 1, s. 133-158. Dostupné na internete:

<<https://www.historickycasopis.sk/pdf/historickycasopis12018/vales-nebyla-to-jenom-praha-podil-obyvatel-ceskych-a-slovenskych-mest-a-regionu-na-padu-komunistickeho-rezimu.pdf>>

ROBINSON, Peter. 2007. “Tear Down This Wall”. In Prologue Magazine. 2007 [cir. 2021-12-01] ISSN 0033-1031. Roč. 39, č. 2. Dostupná internete: <<https://www.archives.gov/publications/prologue/2007/summer/berlin.html>>

VODERADSKÝ, Ján. Pád komunizmu vo východnej Európe a Južná Afrika. In Medzinárodné otázky. ISSN 1210-1583. 1992, roč. 1, č. 4, s. 48-60.

Internetové:

16.-17. november - Demonštrácia študentov v Bratislave, začiatok novembrových udalostí. Ústav pamäti národa. 2020. [cit. 2021-12-01]. Dostupná internete: <<https://www.upn.gov.sk/sk/16-17-november-1989---demonstracia-studentov-v-bratislave/>>

STUDY.eu TEAM. 2021. 17 November: International Student's Day. In Study.eu. 2021 [cit. 2021-12-01].

History.com Editors. 2009, updated 2021. Berlin Wall. [cit. 2021-12-01]. Dostupné na internete: <<https://www.history.com/topics/cold-war/berlin-wall>>

KOLLER, Július. Verejnosť proti násiliu. In Čas-opis 1989. [cit. 2021-12-01] Dostupné na internete: <<https://1989.sng.sk/verejnost-proti-nasiliu>>

Dokument Zlatá lýra 1966 - 1998. 2016. Dostupné na internete: <https://www.youtube.com/watch?v=k74mFozu8X8&ab_channel=Lud%C4%9BkJcha>

<https://soda.o2.sk/pribehy/9-najznamejsich-symbolov-nej-revolucie/>

Obrázky:

<https://encyklopedie.praha2.cz/osobnost/1203-jan-opletal>

https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/nekolik-vet-havel-petice-revoluce-disent-totalita.A190629_486347_domaci_zaz

<https://www.rtv.s.sk/televizia/program/16177/303234>

<https://svet.sme.sk/c/22255424/vyrocie-pad-berlinskeho-muru.html>

<https://domov.sme.sk/c/22222978/november-1989-studenti-v-bratislave-zacali-revoluciu-uz-16-novembra-1989.html>

<https://www.jangaso.sk/tag/nezna-revolucia/>

<https://www.ushmm.org/learn/timeline-of-events/1933-1938/hitler-appointed-chancellor>

<https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/1785350-univerzita-karlova-dostava-obrazovou-lekci-z-historie>

<https://www.zemosvet.sk/preco-slovaci-nejednoznacne-oslavuju-1-csr>

<https://www.teraz.sk/magazin/pred-80-rokmi-v-prahe-nastali-udalosti/430418-clanok.html>

<https://domov.sme.sk/c/6141057/pre-studentov-bol-17-november-kruty-aj-v-roku-1939.html>

<https://citaty-slavnych.sk/autori/michail-sergejevic-gorbacov/>

https://sk.wikipedia.org/wiki/V%C3%BDchodn%C3%BD_blok

<https://sk.usembassy.gov/sk/odvaha-bojovat-za-demokraciu/>

<https://history.hnonline.sk/galeria/8466-berlinsky-mur-ako-vyrastol-a-padol/8045329c7752634c8442da980a872685>

<https://www.tyzden.sk/spolocnost/30689/svieckova-manifestacia-po-28-rokoch/>

<https://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad1001/020-045.pdf>

https://sk.wikipedia.org/wiki/Nieko%C4%BEko_viet

<https://dennikn.sk/1555026/ak-ti-dobri-neboli-v-roku-1989-naozaj-dobri-tak-ani-zli-nemohli-byt-az-taki-zli/>

https://sk.wikipedia.org/wiki/Ivan_Hoffman

https://en.wikipedia.org/wiki/Joan_Baez
https://en.wikipedia.org/wiki/G%C3%BCnter_Schabowski
<https://m.facebook.com/Bratislavsk%C3%A1-1%C3%BDra-306117909499161/>
<https://www.litcentrum.sk/clanok/bratislava-miestom-vyrocnej-konferencie-europskych-literarnych-centier-literarnych>
https://www.zlavadna.sk/zlava_291369_stovezata-praha-s-ranajkami-v-hoteli-duo
https://sk.wikipedia.org/wiki/Ob%C4%8Dianske_f%C3%B3rum
https://sk.wikipedia.org/wiki/Vo%C4%BEby_do_Slovenskej_n%C3%A1rodnej_rady_v_roku_1990
https://sk.wikipedia.org/wiki/Verejnosc%C5%A5_proti_n%C3%A1siliu
<https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=slovensky-narodny-archiv-spristupnil-badatelom-archivny-fond-verejnosc-proti-nasiliu>
<https://sk.wikipedia.org/wiki/Glasnos%C5%A5>
<https://www.amazon.com/Posters-Glasnost-Perestroika-John-Crowfoot/dp/0140122737>
<https://sk.wikipedia.org/wiki/Perestrojka>
<https://style.hnonline.sk/galeria/5414-moda-neznej-revolucie/8172b9752773bb2d1923ba05a77758fc>
<https://kultura.sme.sk/c/20695806/na-hymnu-neznej-revolucie-chce-ivo-hoffman-zabudnut-napisal-jej-opacnu-verziu.html>
<https://www.karaoketexty.cz/texty-pisni/tublatanka/pravda-vitazi-104467>
<https://kosicednes.sk/spravy/poznate-najvacsie-hity-z-namesti-neznej-revolucie/>
https://www.google.com/search?q=pocata+majakovsk%C3%A9mu&rlz=1CATTSD_enSK817&sxsrf=APq-WBtFWjq-N_dC-Bk74NbDgEIFSJ7wbg:1647546660232&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwjj8LvL9c32AhU0hP0HHZ3zCwUQ_AUoAnoECAIQBA&biw=1293&bih=632&dpr=1.48#imgrc=GRyYn3zqLujSgM
<https://strategie.hnonline.sk/media/2038071-ceske-radia-budu-hrat-17-novembra-v-rovnacom-case-piesen-modlitba-pre-martu>
<https://kultura.sme.sk/c/6753847/ako-vznika-hit-do-batozka.html>
<https://www.ta3.com/clanok/218502/slubili-sme-si-lasku-pravda-vitazi-symbolom-revolucie-boli-aj-piesne-ktore-zneli-na-namestiach>
<https://www.nasepojizeri.cz/semilsko-aktualne/jaroslav-hutka-v-zeleznici-predstavi-nove-album-100-let/?aktualitaId=60841>
<https://domov.sme.sk/c/22261245/foto-nezna-revolucia-november-1989.html>
<https://www1.pluska.sk/soubiznis/domaci-soubiznis/november-1989-vsetko-zmenil-ako-pocas-neznej-revolucie-vyzerali-morova-knazko-vajda/3>
<https://www.facebook.com/nohavica/>
<https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-20-let-od-revoluce/129386/29-prosince-1989-vaclav-havel-prezidentem.html>

Piesne

https://www.youtube.com/watch?v=XZ8_PU06P6A&ab_channel=GoelNet
https://www.youtube.com/watch?v=kJucQNDbJo4&ab_channel=JohnnyHARDROCK
https://www.youtube.com/watch?v=9luyW-lcXac&ab_channel=RoboGrigorovFanStranka
https://www.youtube.com/watch?v=4PMj0rEtfiU&ab_channel=PavelBudweiser

https://www.youtube.com/watch?v=W8MZAVqKnNA&ab_channel=MichalMacak
https://www.youtube.com/watch?v=UoWAKReH638&ab_channel=LaViolettaValery
https://www.youtube.com/watch?v=5TxkeXwAb4Y&ab_channel=TVhistorieCZ
https://www.youtube.com/watch?v=-U7_GLVS3Qc&ab_channel=MilanLasica-Topic
https://www.youtube.com/watch?v=npMZ7UxwVgU&ab_channel=Neaktuality
https://www.youtube.com/watch?v=KkdXbPy97OE&ab_channel=PetранаKalam%C3%A1rov%C3%A1

O autorovi: Študujem históriu a anglický jazyk na UPJŠ. Tému som si vybrala pretože mám pocit že sa súčasným dejinám v školách nevenuje dostatok pozornosti.